Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2026–2027

37 060 XVII **Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp voor het jaar 2026 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)**

Nr. 2 **MEMORIE VAN TOELICHTING**

INHOUDSOPGAVE

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL 3

B. BEGROTINGSTOELICHTING 4

1 Leeswijzer 4

2 Beleid 6
2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties 6

3 Beleidsartikelen 8
3.1 Artikel 1: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen 8
3.2 Artikel 2: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat 11
3.3 Artikel 3: Sociale vooruitgang 14
3.4 Artikel 4: Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling 15
3.5 Artikel 5: Multilaterale samenwerking en overige inzet 18

Bijlage 1: Meerjarige juridische verplichtingen 21

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2026 wijzigingen aan te brengen in de begrotingsstaat voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begro tingstoelichting).

De Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

S.W. Sjoerdsma

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

Deze leeswijzer gaat in op de totstandkoming van de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp en de opbouw van de beleidsagenda, de beleidsartikelen en de overige onderdelen van de begroting. In tegenstelling tot de meeste begrotingen, wordt de begroting voor BHO in lopende prijzen getoond in verband met de koppeling aan het bni.

Algemeen

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Waar deze begroting spreekt over «Nederland» of «Nederlands» wordt daarmee bedoeld: «(van) het Koninkrijk der Nederlanden», tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen, zoals het EU-lidmaatschap en ontwikkelingshulp. Voor de uitvoering van het programma maken de Minister van Buitenlandse Zaken en de Staatssecretaris Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp gebruik van het apparaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. In 2026 zet het Ministerie van Buitenlandse Zaken de activiteiten voort uit het verbeterplan van 2025, op het gebied van het financieel beheer. Voor meer informatie zie de Begroting Buitenlandse Zaken.

Motie Schouw

In juni 2011 is de motie Schouw ingediend en aangenomen. Deze motie zorgt er voor dat de landenspecifieke aanbevelingen van de Europese Raad op grond van de nationale hervormingsprogramma's een eigenstandige plaats krijgen in de departementale begrotingen. De landenspecifieke aanbevelingen voor 2025 hebben geen gevolgen voor de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp.

Beleidsagenda

De beleidsagenda bevat de politieke hoofdlijnen van het beleid voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp van het kabinet. De beleidsagenda wordt gevolgd door een overzicht van de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen en sluit af met een overzicht van de risicoregelingen en de toelichting hierop. De openbaarheidsparagraaf is niet in deze begroting opgenomen, omdat de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp een programmabegroting betreft. De openbaarheidsparagraaf die is opgenomen in de begroting van Buitenlandse Zaken is onverkort van toepassing.

Groeiparagraaf

Het kabinet werkt aan verbetering, modernisering en vereenvoudiging van het begrotings- en verantwoordingsproces en de financiële informatievoorziening. In de Voorjaarsnota (Kamerstukken II 2024/25, 36 725, nr. 1) is dit nader toegelicht. Een van de stappen die in dit kader gezet wordt, is om informatie niet op verschillende plekken meer aan te bieden. Om deze reden zijn de verdiepingsbijlage en het overzicht moties en toezeggingen geen onderdeel meer van de begroting 2026.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV		
Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 en < 1000	5	10
=> 1000	10	20

2 Beleid

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 2 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2026 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Art.	Uitgaven 2026
Vastgestelde begroting 2026		**3.572.210**
Stand 1e suppletoire begroting 2026		**3.907.637**
Stand suppletoire begroting september 2026		**3.840.991**
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1) Verhoging budget i.v.m. hogere RVO en Invest kosten	1.3	14.704
2) Neerwaarste bijstelling ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	2	– 82.000
3) Neerwaarste bijstelling maatschappelijk middenveld	3.3	– 10.000
4) Neerwaarste bijstelling veiligheid en stabiliteit	4.3	– 21.900
5) Opwaartse bijstelling multilaterale samenwerking	5.1	18.300
6) versnelde uitgaven UESF	5.3	40.000
7) terugbrengen van overprogrammering richting einde van het jaar	5.4	82.807
8) Overige mutaties		– 7.220
Stand 2e suppletoire begroting 2026		**3.875.682**

Toelichting uitgave

1. Het budget op artikel 1.3 wordt met EUR 14,7 miljoen opwaarts bijgesteld vanwege een hoger dan verwachte stijging van de uitgaven bij Invest International voor het infrastructuurprogramma DRIVE en programma's ten behoeve van duurzame productie en handel. Daarnaast vielen de uitvoeringskosten bij RVO hoger uit. Deze uitgaven zijn gedekt door neerwaartse bijstellingen op andere artikelen.
2. Artikel 2 wordt in totaal verlaagd met EUR 82 miljoen. Het grootste deel wordt overgeheveld naar artikel 5.4 voor het terugbrengen van overprogrammering richting einde van het jaar, er is een verschuiving van EUR 5 miljoen naar artikel 4.2 voor een UNICEF–programma in Soedan. Binnen artikel 2 nemen vooral de bijdragen aan internationale organisaties en diverse subsidie–budgetten zoals, voedselzekerheid, water, hernieuwbare energie, regionale klimaatfondsen af, terwijl de bijdragen aan multilaterale klimaatfondsen iets toenemen.
3. Op artikel 3.3 wordt het budget met EUR 10 miljoen naar beneden bijgesteld voor het terugbrengen van overprogrammering richting einde van het jaar.
4. De uitgaven op het artikelonderdeel 4.3 worden per saldo met EUR 21,9 miljoen verlaagd. Hiervan wordt EUR 14,9 miljoen overgeheveld naar artikel 5.4 om terug te dringen op eventuele overprogrammering en EUR 7 miljoen naar artikel 5.1 ten behoeve van de kernbijdrage aan UNDP.
5. Het budget op 5.1 stijgt met EUR 18,3 miljoen. Dit komt deels door de eerdergenoemde overheveling van de kernbijdrage aan UNDP vanuit 4.3. Tevens is het betalingschema voor de African Development Bank is aangepast waardoor de kasuitgaven in 2026 toenemen.
6. Op artikelonderdeel 5.3 stijgt het budget met EUR 40 miljoen voor een versnelling van uitgaven voor het Ukraine Energy Support Fund.
7. Op artikel 5.4 wordt het budget met EUR 82,8 miljoen verhoogd voor het terugbrengen van overprogrammering richting einde van het jaar. Hiervoor was een neerwaartse bijstelling nodig op de hiervoor genoemde artikelen.

Toelichting ontvangsten

1. Er zijn geen significante ontvangsten mutaties geboekt.

3 Beleidsartikelen

3.1 Artikel 1: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 3 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen (bedragen x € 1.000)

		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art.	**Verplichtingen**	**482.152**	**95.571**	**577.723**
	Uitgaven	**627.617**	**9.392**	**637.009**
1.1	**Duurzaam handels- en investeringssysteem, inclusief MVO**	**32.264**	**– 6.422**	**25.842**
	Subsidies (regelingen)	*16.012*	*– 6.869*	*9.143*
	MVO en beleidsondersteuning (ODA)	9.872	– 4.269	5.603
	MVO en beleidsondersteuning (non-ODA)	6.140	– 2.600	3.540
	Opdrachten	*1.731*	*– 650*	*1.081*
	MVO en beleidsondersteuning (non-ODA)	1.731	– 650	1.081
	Bijdrage aan agentschappen	*2.760*	*80*	*2.840*
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	2.760	80	2.840
	Bijdrage aan ZBO's/RWT's	*0*	*1.000*	*1.000*
	MVO en beleidsondersteuning (non-ODA)	0	1.000	1.000
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*11.761*	*17*	*11.778*
	MVO en beleidsondersteuning (ODA)	4.661	0	4.661
	Contributies internationaal ondernemen (non-ODA)	7.100	– 183	6.917
	MVO en beleidsondersteuning (non-ODA)	0	200	200
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
1.2	**Nederlandse Handels- en Investeringsbevordering**	**102.696**	**1.110**	**103.806**
	Subsidies (regelingen)	*27.781*	*– 3.502*	*24.279*
	Programma's internationaal ondernemen	10.000	4.780	14.780
	Versterking concurrentiepositie Nederland	3.502	– 3.502	0
	Invest Internationaal	9.780	– 4.780	5.000
	Dutch Trade and Investment Fund	4.499	0	4.499
	Garanties	*4.500*	*0*	*4.500*
	Dutch Trade and Investment Fund	4.500	0	4.500
	Opdrachten	*16.752*	*4.162*	*20.914*
	Programma's internationaal ondernemen	13.566	5.162	18.728
	Dutch Trade and Investment Fund	1.186	– 500	686
	Wereldtentoonstelling	2.000	– 500	1.500
	Bijdrage aan agentschappen	*53.663*	*450*	*54.113*

		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	53.663	450	54.113
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
1.3	**Handel en economie voor ontwikkeling**	**492.657**	**14.704**	**507.361**
	Subsidies (regelingen)	*180.186*	*63.112*	*243.298*
	Marktontwikkeling en markttoegang	17.691	20.400	38.091
	Economic governance and institutions	29.196	18.000	47.196
	Financiële sector ontwikkeling	46.522	6.350	52.872
	Infrastructuurontwikkeling	37.473	10.000	47.473
	Duurzame productie en handel	43.482	3.300	46.782
	Nexus onderwijs en werk	2.400	– 1.000	1.400
	Lokale private sector ontwikkeling	3.422	6.062	9.484
	Leningen	*56.000*	*– 33.500*	*22.500*
	Infrastructuurontwikkeling	20.000	– 20.000	0
	Financiële sector ontwikkeling	36.000	– 13.500	22.500
	Garanties	*7.500*	*0*	*7.500*
	Financiële sector ontwikkeling	7.500	0	7.500
	Opdrachten	*60.450*	*3.811*	*64.261*
	Marktontwikkeling en markttoegang	9.000	0	9.000
	Economic governance and institutions	18.000	– 2.000	16.000
	Financiële sector ontwikkeling	1.000	0	1.000
	Infrastructuurontwikkeling	15.750	0	15.750
	(Jeugd)werkgelegenheid	16.600	5.000	21.600
	Lokale private sector ontwikkeling	100	311	411
	Duurzame productie en handel	0	500	500
	Bijdrage aan agentschappen	*43.768*	*0*	*43.768*
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	43.768	0	43.768
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*144.753*	*– 18.719*	*126.034*
	International Labour Organisation	5.800	– 541	5.259
	Lokale private sector ontwikkeling	43.982	– 6.047	37.935
	Marktontwikkeling en markttoegang	5.833	– 2.100	3.733
	Partnershipprogramma ILO	4.600	0	4.600
	Economic governance and institutions	6.000	2.000	8.000
	Financiële sector ontwikkeling	16.000	– 8.000	8.000
	Infrastructuurontwikkeling	55.073	– 4.000	51.073
	Nexus onderwijs en werk	465	– 31	434
	Duurzame productie en handel	7.000	0	7.000
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
	Ontvangsten	**14.000**	**0**	**14.000**

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget op artikel 1 stijgt met EUR 95,5 miljoen. Dit omvat een verplichting van EUR 50 miljoen voor infrastructuurontwikkeling bij Invest International en een verplichting van EUR 10 miljoen voor RVO. Het resterende deel is bestemd voor posten om in 2026 verplichtingen aan te gaan voor activiteiten die in 2027 en verder tot kasuitgaven zullen leiden.

Uitgaven
De uitgaven voor 2026 op artikel 1 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen zijn voor 100% juridisch verplicht.

Artikelonderdeel 1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem, inclusief IMVO

De uitgavenraming op artikelonderdeel 1.1 worden neerwaarts bijgesteld met EUR 6 miljoen. De voornaamste reden is de lager dan verwachte realisatie op het MVO-budget.

Artikelonderdeel 1.2 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie

Het uitgavenbudget op artikelonderdeel 1.2 stijgt per saldo met ca. EUR 1 miljoen. De oorzaak is een overboeking van EUR 450.000 van de EZK-begroting voor PPS en EUR 663.000 van de BZ-begroting voor een opdracht aan RVO.

Artikelonderdeel 1.3 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden

Het budget voor handel en economie voor ontwikkeling stijgt met EUR 14,7 miljoen. De oorzaak hiervan is onder andere een stijging van de uitgaven voor het infrastructuurprogramma dat door Invest International wordt uitgevoerd. Daarnaast zijn de uitgaven voor de programma's ten behoeve van duurzame productie en handel en de uitvoeringskosten voor RVO gestegen. De gestegen uitgaven op artikel 1.3 worden gecompenseerd binnen de begroting.

Ontvangsten

Er zijn geen ontvangstenmutaties op artikel 1.

3.2 Artikel 2: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat (bedragen x € 1.000)

Art.		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art.	**Verplichtingen**	**1.116.170**	**– 1.729**	**1.114.441**
	Uitgaven	**878.690**	**– 82.000**	**796.690**
2.1	**Voedselzekerheid**	**379.134**	**– 37.000**	**342.134**
	Subsidies (regelingen)	*122.870*	*– 4.272*	*118.598*
	Realiseren ecologische houdbare voedselsystemen	8.000	0	8.000
	Bevorderen inclusieve, duurzame groei in de agrarische sector	24.812	2.302	27.114
	Kennis & capaciteitsopbouw ten behoeve van voedselzekerheid	3.000	0	3.000
	Uitbannen huidige honger en voeding	15.000	– 1.000	14.000
	Voedselzekerheid	72.058	– 5.574	66.484
	Opdrachten	*12.290*	*1.014*	*13.304*
	Kennis & capaciteitsopbouw ten behoeve van voedselzekerheid	11.100	0	11.100
	Realiseren ecologische houdbare voedselsystemen	1.000	0	1.000
	Voedselzekerheid	190	1.014	1.204
	Bijdrage aan agentschappen	*3.930*	*0*	*3.930*
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	3.930	0	3.930
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*240.044*	*– 33.742*	*206.302*
	Voedselzekerheid	121.995	– 11.942	110.053
	Realiseren ecologische houdbare voedselsystemen	31.000	– 17.000	14.000
	Bevorderen inclusieve, duurzame groei in de agrarische sector	32.781	0	32.781
	Kennis & capaciteitsopbouw ten behoeve van voedselzekerheid	28.000	0	28.000
	Uitbannen huidige honger en voeding	26.268	– 4.800	21.468
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
2.2	**Water**	**251.325**	**– 26.000**	**225.325**
	Subsidies (regelingen)	*93.675*	*4.171*	*97.846*
	Waterbeheer	65.189	5.605	70.794
	Drinkwater en sanitatie	28.486	– 1.434	27.052
	Opdrachten	*1.500*	*– 708*	*792*
	Waterbeheer	1.500	– 708	792
	Bijdrage aan agentschappen	*6.521*	*329*	*6.850*
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	6.521	329	6.850
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*149.629*	*– 29.792*	*119.837*
	Waterbeheer	90.846	– 23.326	67.520
	Drinkwater en sanitatie	58.783	– 6.466	52.317

		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
2.3	**Klimaat**	**248.231**	**– 19.000**	**229.231**
	Subsidies (regelingen)	*108.468*	*– 32.368*	*76.100*
	Klimaat algemeen	19.393	3.757	23.150
	Hernieuwbare energie	43.075	– 18.225	24.850
	Dutch Fund for Climate and Development	10.000	1.000	11.000
	Klimaatfonds	17.000	– 17.000	0
	Bosbehoud	19.000	– 1.900	17.100
	Opdrachten	*0*	*1.200*	*1.200*
	Klimaat algemeen	0	1.200	1.200
	Bijdrage aan agentschappen	*8.000*	*– 1.000*	*7.000*
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	8.000	– 1.000	7.000
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*131.763*	*13.168*	*144.931*
	Contributie IZA/IZT	410	0	410
	Klimaatprogramma's (non-ODA)	1.173	0	1.173
	Klimaat algemeen	4.880	– 1.690	3.190
	Hernieuwbare energie	21.500	6.100	27.600
	UNEP	4.858	0	4.858
	Bosbehoud	2.800	1.900	4.700
	Multilaterale klimaatfondsen	96.142	6.858	103.000
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
	Ontvangsten	**0**	**0**	**0**

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingenmutaties vallen onder de staffel.

Uitgaven
De uitgaven voor 2026 op artikel 2 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat zijn voor 96% juridisch verplicht.

Artikelonderdeel 2.1 Voedselzekerheid
De uitgaven op artikelonderdeel 2.1 worden verlaagd met EUR 37 miljoen. Dit budget wordt overgeheveld naar artikelonderdeel 5.4 voor het terugbrengen van overprogrammering richting einde van het jaar. De bijdragen aan internationale organisaties worden met EUR 33,7 miljoen verminderd, waaronder een reductie van EUR 17 miljoen op het realiseren van ecologisch houdbare voedselsystemen, EUR 4,8 miljoen op het uitbannen van honger en ondervoeding en EUR 11,9 miljoen op voedselzekerheid. De subsidies op dit artikelonderdeel worden met EUR 4,2 miljoen verlaagd.

Artikelonderdeel 2.2 Water
De uitgaven op artikelonderdeel 2.2 nemen met EUR 26 miljoen af. Dit betreft een verlaging van EUR 21 miljoen voor het terugbrengen van overprogrammering richting einde van het jaar, waaronder EUR 3 miljoen op bijdragen drinkwater en sanitatie en respectievelijk EUR 11,3 miljoen

en EUR 5,8 miljoen op bijdragen en subsidies integraal waterbeheer. Daarnaast vindt er een overheveling van EUR 5 miljoen plaats van bijdragen drinkwater en sanitatie naar artikel 4.2 ten behoeve van een UNICEF-programma in Soedan.

Artikelonderdeel 2.3 Klimaat
De uitgaven op artikelonderdeel 2.3 dalen met EUR 19 miljoen. Dit betreft een verlaging van EUR 18 miljoen voor het terugbrengen van overprogrammering richting einde van het jaar via artikelonderdeel en een interdepartementale overboeking van EUR 1 miljoen naar de KGG-begroting ten behoeve van een ODA bijdrage aan de Pacific Resilience Facility.
Het uitgavenbudget voor hernieuwbare energie subsidies is verlaagd met EUR 12 miljoen en het budget van klimaatfondssubsidies met EUR 17 miljoen. Daarentegen is het uitgavenbudget voor bijdragen aan multilaterale klimaatfondsen met EUR 6,9 miljoen verhoogd.

3.3 Artikel 3: Sociale vooruitgang

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 Sociale vooruitgang(bedragen x € 1.000)				
		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art.	**Verplichtingen**	**1.040.065**	**16.219**	**1.056.284**
	Uitgaven	**591.904**	**– 9.823**	**582.081**
3.1	**Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten**	**421.839**	**377**	**422.216**
	Subsidies (regelingen)	*149.562*	*– 9.525*	*140.037*
	Mondiale gezondheid en SRGR	149.562	– 9.525	140.037
	Opdrachten	*36.825*	*– 17.800*	*19.025*
	Mondiale gezondheid en SRGR	36.825	– 17.800	19.025
	Bijdrage aan agentschappen	*142*	*0*	*142*
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	142	0	142
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*235.310*	*27.702*	*263.012*
	WHO/PAHO	8.765	– 630	8.135
	Mondiale gezondheid en SRGR	187.445	– 25.568	161.877
	UNFPA	25.000	35.700	60.700
	UNAIDS	0	18.200	18.200
	Partnershipprogramma WHO	9.600	0	9.600
	UNICEF	4.500	0	4.500
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
3.2	**Vrouwenrechten en gendergelijkheid**	**27.000**	**0**	**27.000**
	Subsidies (regelingen)	*12.960*	*10.606*	*23.566*
	Vrouwenrechten	12.960	10.606	23.566
	Opdrachten	*200*	*0*	*200*
	Vrouwenrechten	200	0	200
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*13.840*	*– 10.606*	*3.234*
	Vrouwenrechten	11.840	– 10.606	1.234
	UNWOMEN	2.000	0	2.000
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
3.3	**Maatschappelijk middenveld**	**141.750**	**– 10.000**	**131.750**
	Subsidies (regelingen)	*108.047*	*– 10.265*	*97.782*
	Versterking maatschappelijk middenveld	108.047	– 10.265	97.782
	Opdrachten	*3.707*	*– 1.470*	*2.237*
	Versterking maatschappelijk middenveld	3.707	– 1.470	2.237
	Bijdrage aan agentschappen	*17.946*	*54*	*18.000*
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	17.946	54	18.000
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*12.050*	*1.681*	*13.731*
	Versterking maatschappelijk middenveld	12.050	1.681	13.731
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*

		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	Nog te verdelen	0	0	0
3.4	**Onderwijs**	**1.315**	**– 200**	**1.115**
	Opdrachten	*685*	*0*	*685*
	Onderwijs	200	0	200
	Hoger Onderwijs	485	0	485
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*630*	*– 200*	*430*
	Onderwijs	630	– 200	430
	Ontvangsten	**0**	**0**	**0**

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget op artikel 3 stijgt per saldo met EUR 16,2 miljoen in verband met meerjarige verplichtingen voor een nieuw op te zetten programma voor goed bestuur binnen het beleidskader Focus, conform motie Kröger (Kamerstuk 36945-XVII-10) en technische mutaties.

Uitgaven
De uitgaven voor 2026 op artikel 3 Sociale Vooruitgang zijn voor 96% juridisch verplicht.

Artikelonderdeel 3.3 Maatschappelijk middenveld

De uitgaven op artikelonderdeel 3.3 dalen met EUR 10 miljoen. Dit budget wordt overgeheveld naar artikelonderdeel 5.4 voor het terugbrengen van overprogrammering richting einde van het jaar. De uitgaven via het subsidiebeleidskader Focus worden met circa EUR 10 miljoen verminderd.

3.4 Artikel 4: Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling (bedragen x € 1.000)

		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art.	**Verplichtingen**	**2.038.847**	**860.818**	**2.899.665**
	Uitgaven	**1.322.834**	**– 20.300**	**1.302.534**
4.1	**Humanitaire Hulp**	**606.377**	**0**	**606.377**
	Subsidies (regelingen)	*142.500*	*0*	*142.500*
	Noodhulpprogramma's	142.500	0	142.500
	Opdrachten	*0*	*100*	*100*
	Noodhulpprogramma's	0	100	100
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*463.877*	*– 100*	*463.777*
	Noodhulpprogramma's	323.860	– 1.100	322.760
	Noodhulpprogramma's non-ODA	1.017	0	1.017
	UNHCR	45.000	0	45.000

		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
	UNRWA	19.000	0	19.000
	Wereldvoedselprogramma	75.000	1.000	76.000
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
4.2	**Migratie**	**436.315**	**1.600**	**437.915**
	Subsidies (regelingen)	*18.350*	*4.283*	*22.633*
	Opvang in de regio	15.350	2.133	17.483
	Migratie en ontwikkeling	3.000	2.150	5.150
	Opdrachten	*0*	*929*	*929*
	Opvang in de regio	0	429	429
	Migratie en ontwikkeling	0	500	500
	Bijdrage aan agentschappen	*0*	*275*	*275*
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	0	275	275
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*417.965*	*– 3.887*	*414.078*
	Opvang in de regio	337.965	– 562	337.403
	Migratie en ontwikkeling	80.000	– 3.325	76.675
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
4.3	**Veiligheid en stabiliteit**	**280.142**	**– 21.900**	**258.242**
	Subsidies (regelingen)	*105.874*	*– 8.340*	*97.534*
	Legitieme stabiliteit	16.500	16.500	33.000
	Inclusieve vredes- en politieke processen	31.000	12.000	43.000
	Functionerende rechtsorde	58.374	– 36.840	21.534
	Opdrachten	*750*	*27*	*777*
	Inclusieve vredes- en politieke processen	750	8	758
	Functionerende rechtsorde	0	19	19
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*173.518*	*– 13.587*	*159.931*
	Legitieme stabiliteit	37.500	– 24.850	12.650
	Functionerende rechtsorde	80.958	40.358	121.316
	Inclusieve vredes- en politieke processen	55.060	– 29.095	25.965
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
	Ontvangsten	**0**	**0**	**0**

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget op artikel 4 neemt per saldo met EUR 860,8 miljoen toe. Dit is onder andere het gevolg van verplichtingen op artikelonderdeel 4.1 die voor het subsidiebeleidskader Humanitaire hulp 2027-2031 worden aangegaan en voor meerjarige humanitaire bijdragen (o.a. ten behoeve van ICRC, OCHA, UNICEF, CERF, UNHAS). Daarnaast worden op artikel 4.3 verplichtingen aangegaan voor een ophoging van het subsidiekader Contributing to Peaceful and Safe Societies (CPSS) en meerjarige bijdragen aan internationale organisaties, waaronder UNDP, IDLO en VN-fondsen.

Uitgaven
De uitgaven voor 2026 op artikel 4 Vrede, veiligheid en duurzame economische ontwikkeling zijn voor 90% juridisch verplicht.

Artikelonderdeel 4.3
De uitgaven op het artikelonderdeel 4.3 worden per saldo met EUR 21,9 miljoen verlaagd. Hiervan wordt EUR 14,9 miljoen overgeheveld naar artikel 5.4 voor het terugbrengen van overprogrammering richting einde van het jaar en EUR 7 miljoen naar artikel 5.1 ten behoeve van de kernbijdrage aan UNDP.

3.5 Artikel 5: Multilaterale samenwerking en overige inzet

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid artikel x artikelnaam (bedragen x € 1.000)

		Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art.	**Verplichtingen**	**740.018**	**35.245**	**775.263**
	Uitgaven	**419.946**	**137.422**	**557.368**
5.1	**Multilaterale samenwerking**	**144.697**	**18.293**	**162.990**
	Subsidies (regelingen)	*0*	*53*	*53*
	Speciale multilaterale activiteiten	0	53	53
	Opdrachten	*0*	*7.748*	*7.748*
	Assistent deskundigenprogramma	0	7.693	7.693
	Speciale multilaterale activiteiten	0	55	55
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*144.697*	*10.492*	*155.189*
	UNIDO	1.950	17	1.967
	UNDP	10.000	7.000	17.000
	UNICEF	10.000	0	10.000
	Speciale multilaterale activiteiten	7.217	– 1.048	6.169
	Assistent deskundigenprogramma	4.500	– 4.500	0
	Internationale Financiële Instellingen	6.764	– 2.168	4.596
	Middelenaanvullingen multilaterale banken en fondsen	94.479	11.272	105.751
	Kapitaalaanvullingen bij regionale ontwikkelingsbanken	9.787	– 81	9.706
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
5.2	**Overig armoedebeleid**	**64.487**	**– 3.678**	**60.809**
	Subsidies (regelingen)	*3.757*	*– 513*	*3.244*
	Kleine activiteiten posten en cultuur en ontwikkeling	3.107	– 506	2.601
	Nationale SDG implementatie	650	– 7	643
	Opdrachten	*126*	*235*	*361*
	Nationale SDG implementatie	126	7	133
	Kleine activiteiten posten en cultuur en ontwikkeling	0	228	228
	Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	*60.604*	*– 3.400*	*57.204*
	UNESCO	4.400	– 503	3.897
	Diverse ondersteunende activiteiten	1.011	154	1.165
	Kleine activiteiten posten en cultuur en ontwikkeling	1.792	53	1.845
	Schuldverlichting	52.019	– 1.822	50.197
	Voorlichting op het terrein van Ontwikkelingssamenwerking	123	– 23	100
	Verdragsmiddelen Suriname	1.259	– 1.259	0
	Nog te verdelen	*0*	*0*	*0*
	Nog te verdelen	0	0	0
5.3	**Oekraïne (XVII)**	**342.600**	**40.000**	**382.600**
	Subsidies (regelingen)	*17.600*	*5.000*	*22.600*
	Private Sector Ondersteuning	10.600	0	10.600
	Humanitaire hulp	5.000	0	5.000
	Verbeteren drinkwater en sanitatie	2.000	5.000	7.000
	Opdrachten	*19.635*	*5.365*	*25.000*
	Energieherstel	19.635	5.365	25.000
	Bijdrage aan agentschappen	*365*	*635*	*1.000*
	Rijksdienst voor ondernemend Nederland	365	635	1.000
	Bijdrage aan	*305.000*	*29.000*	*334.000*

Toelichting

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget wordt op artikel 5.3 verhoogd met EUR 40 miljoen. Zoals aangekondigd in de Kamerbrief over de inzet van niet-militaire steun aan Oekraïne van 2027 t/m 2029 (referentienummer BZ2632440) stelt het kabinet EUR 40 miljoen verplichtingenbudget beschikbaar voor versnelde energiesteun aan Oekraïne in 2026.

Uitgaven
De uitgaven voor 2026 op artikel 5 Multilaterale samenwerking en overige inzet zijn voor 96% juridisch verplicht.

Artikelonderdeel 5.1 Multilaterale samenwerking

Op artikelonderdeel 5.1 stijgt het uitgavenbudget per saldo met EUR 18,3 miljoen. EUR 7 miljoen hiervan is een verhoging van de kernbijdrage aan UNDP. De resterende EUR 11 miljoen is benodigd voor een tranche betaling aan de African Development Bank, omdat het betaalschema is aangepast. De totale bijdrage aan de African Development Bank is niet aangepast.

Artikelonderdeel 5.3 Oekraïne

Dit artikelonderdeel wordt met EUR 40 miljoen verhoogd om versneld uitgaven te doen voor energiesteun aan Oekraïne in 2026 via het Ukraine Energy Support Fund. Hiernaast vinden nog enkele technische herschikkingen en correcties plaats.

Artikelonderdeel 5.4 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen

Op artikel 5.4 wordt het saldo van de ODA-mutaties verwerkt. Het per saldo effect leidt tot een ophoging van het budget op artikel 5.4 van EUR 82,8 miljoen. Hieronder wordt een overzicht gepresenteerd van de mutaties die hebben plaatsgevonden op het verdeelartikel. Het totaal van de tabel komt overeen met de mutatie die is opgenomen in de tweede suppletoire begroting 2026.

Tabel 8 Ontwikkelingen verdeelartikel 5.4 bij de 2e suppletoire begroting 2026 (x EUR duizend)

Omschrijving	Mutatie
Stand suppletoire begroting september 2026	**– 131.838**
Overheveling naar Asiel en Migratie	– 11.596
Overheveling naar OCW	– 1.694
Overheveling van Financiën	3.004
Overheveling van Buitenlandse Zaken	8.485
Overheveling binnen eigen begroting	84.608
Stand 2e suppletoire begroting	**– 49.031**

Toelichting
- Per saldo stijgt de stand op het verdeelartikel met EUR 82,8 miljoen.
- Omdat de asieluitgaven die worden bekostigd uit ODA-budget opwaarts worden bijgesteld op de begroting van Asiel en Migratie, wordt er EUR -11,596 miljoen overgeheveld naar Asiel en Migratie.

– Er wordt EUR -1,694 miljoen LPO ODA overgeheveld aan OCW voor het indexeren van de asieltoerekening.
– Ook wordt er EUR 3 miljoen overgeheveld vanuit Financiën in verband met de MFA+ subsidiebijdrage voor Oekraïne.
– Tot slot wordt er vanuit Buitenlandse Zaken EUR 8,485 miljoen overgeheveld vanwege technische mutaties.
– Hiermee komt de stand op het verdeelartikel 5.4 bij de 2e suppletoire begroting 2026 uit op EUR -49,031 miljoen.

Ontvangsten

Er zijn geen significante ontvangstenmutaties op artikel 5.

Bijlage 1: Meerjarige juridische verplichtingen

Tabel 9 Uitwerking meerjarige juridische verplichtingen (bedragen x € miljoen)						
	2026 BUDGET	2027 BUDGET	2028 BUDGET	2029 BUDGET	2030 BUDGET	2031 BUDGET
1.1 Duurzame handelsystemen (IMH)	26	34	36	38	37	37
wv. Juridisch verplicht	26	15	3	0	0	0
wv. Bestuurlijk verplicht	0	15	16	16	16	16
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	4	17	22	21	21
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.2 Nederlandse handel (DIO)	104	97	96	95	94	93
wv. Juridisch verplicht	104	70	26	13	13	13
wv. Bestuurlijk verplicht	0	27	70	70	70	70
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	0	0	12	11	10
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.3 PSD (DDE)	507	510	549	573	519	495
wv. Juridisch verplicht	507	399	294	219	219	219
wv. Bestuurlijk verplicht	0	111	177	255	255	255
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	0	78	99	45	21
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
		Artikel 1				
Juridisch vpl	637	484	323	232	232	232
Bestuurlijk verplicht	0	153	263	341	341	341
Beleidsmatig gereserveerd	0	4	95	133	77	52
Subtotaal budget art 1	**637**	**641**	**681**	**706**	**650**	**625**
Totaal vrije ruimte art 1	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Artikel 2: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat						
2.1 Voedselzekerheid	342	383	424	442	427	410
wv. Juridisch verplicht	309	337	251	223	215	192
wv. Bestuurlijk verplicht	12	22	22	42	12	12
wv. Beleidsmatig gereserveerd	21	24	151	177	200	205
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
2.2 Water	225	271	278	297	293	293
wv. Juridisch verplicht	225	271	278	278	184	155
wv. Bestuurlijk verplicht	0	0	0	9	3	
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	0	0	10	106	138
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
2.3 Klimaat	229	227	303	346	322	257
wv. Juridisch verplicht	229	227	90	87	41	38
wv. Bestuurlijk verplicht	0	0	89	83	118	118
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	0	124	176	163	100
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
		Artikel 2				
Juridisch vpl	764	835	618	588	440	385
Bestuurlijk verplicht	12	22	111	134	133	130
Beleidsmatig gereserveerd	21	24	275	363	469	444
Subtotaal budget art 2	**797**	**881**	**1.005**	**1.086**	**1.042**	**960**
Totaal vrije ruimte art 2	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Artikel 3: Sociale vooruitgang						
3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	422	391	454	485	493	482

	2026 BUDGET	2027 BUDGET	2028 BUDGET	2029 BUDGET	2030 BUDGET	2031 BUDGET
wv. Juridisch verplicht	410	335	263	176	89	3
wv. Bestuurlijk verplicht	12	40	40	40	40	40
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	16	151	269	364	439
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.2 Vrouwenrechten en gender	27	36	42	36	28	30
wv. Juridisch verplicht	27	21	1	0	0	0
wv. Bestuurlijk verplicht	0	15	37	36	28	25
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	0	4	0	0	5
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.3 Maatschappelijk middenveld	132	141	177	170	174	146
wv. Juridisch verplicht	122	121	120	110	51	20
wv. Bestuurlijk verplicht	0	20	50	51	55	55
wv. Beleidsmatig gereserveerd	10	0	7	9	0	0
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**68**	**71**
3.4 Onderwijs	1	23	58	55	32	3
wv. Juridisch verplicht	1	0	0	0	0	0
wv. Bestuurlijk verplicht	0	23	58	55	32	3
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	0	0	0	0	0
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Artikel 3						
Juridisch vpl	560	477	384	286	140	23
Bestuurlijk veplicht	12	98	185	182	155	123
Beleidsmatig gereserveerd	10	16	162	278	364	444
Subtotaal budget art 3	**582**	**591**	**731**	**746**	**727**	**661**
Totaal vrije ruimte art 3	**0**	**0**	**0**	**0**	**68**	**71**
Artikel 4: Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling						
4.1 Humanitaire Hulp	606	472	562	599	553	506
wv. Juridisch verplicht	506	377	372	372	101	101
wv. Bestuurlijk verplicht	100	1	1	1	1	0
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	94	189	226	451	405
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
4.2 Opvang in de regio	438	415	421	481	470	450
wv. Juridisch verplicht	438	298	30	10	0	0
wv. Bestuurlijk verplicht	0	57	8	10	10	10
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	60	382	461	461	440
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
4.3 Veiligheid en rechtsorde	258	295	355	369	337	272
wv. Juridisch verplicht	224	200	200	200	200	175
wv. Bestuurlijk verplicht	34	24	11	10	9	9
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	71	144	159	128	88
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
		Artikel 4				
Juridisch vpl	1168	875	602	582	301	276
Bestuurlijk verplicht	134	82	20	21	20	19
Beleidsmatig gereserveerd	0	225	715	846	1.040	933
Subtotaal art 4	**1302**	**1.181**	**1.337**	**1.448**	**1.361**	**1.228**
Totaal vrije ruimte art 4	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Artikel 5: Multilaterale samenwerking en overige inzet						
5.1 Multilaterale samenw	163	140	150	156	154	153
wv. Juridisch verplicht	163	138	119	89	55	47
wv. Bestuurlijk verplicht	0	0	0	0	0	0

	2026 BUDGET	2027 BUDGET	2028 BUDGET	2029 BUDGET	2030 BUDGET	2031 BUDGET
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	2	22	61	98	106
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**9**	**6**	**1**	**0**
5.2 Overig armoedebeleid	61	107	106	108	105	97
wv. Juridisch verplicht	61	55	55	53	52	39
wv. Bestuurlijk verplicht	0	0	0	0	0	0
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	43	38	50	49	51
Totaal vrije ruimte	**0**	**9**	**13**	**5**	**4**	**7**
5.3 Oekraïne (XVII)	343	384	399	397	0	0
wv. Juridisch verplicht	330	21	47	0	0	0
wv. Bestuurlijk verplicht	13	363	352	397	0	0
wv. Beleidsmatig gereserveerd	0	0	0	0	0	0
Totaal vrije ruimte	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
		Artikel 5				
Juridisch vpl	554	214	221	142	107	86
Bestuurlijk verplicht	13	363	352	397	0	0
Beleidsmatig gereserveerd	0	45	60	111	147	157
Subtotaal art 5 (excl. Artikel 5.4)	**567**	**630**	**655**	**661**	**259**	**250**
Totaal vrije ruimte art 5	**0**	**8**	**22**	**11**	**5**	**7**

Conform de toezegging tijdens de begrotingsbehandeling d.d. 31 januari 2024 bevat dit onderdeel een meerjarige uitwerking van de juridisch verplichte budgetten inclusief een toelichting. Daarnaast zijn de bedragen weergegeven die bestuurlijk gebonden zijn op grond van bestuursovereenkomsten, convenanten met koepels en/of decentrale overheden, politieke toezeggingen e.d., de bedragen die beleidsmatig gereserveerd zijn en de bedragen die vrij te besteden zijn. De cijfers die gepresenteerd worden in deze bijlage zijn gebaseerd op staand beleid en de huidige begrotingsstanden.

Artikel 1

De programmering van artikel 1 bestaat uit meerjarige juridische overeenkomsten waaruit een verdeling van de uitgaven over de jaren plaatsvindt waarvoor de overeenkomst is aangegaan. Voor sub-beleidsartikel 1.1 Duurzame handelsystemen, zijn er diverse programma's ter bestrijding van kinderarbeid en ter bevordering van IMVO. Voor sub-beleidsartikel 1.2 Versterkte Nederlandse handels- en investeringspositie, gaat het om programma's met uitvoeringspartners RVO (o.a. Starters International Business, handelsmissies) en Invest International (o.a. Dutch Trade and Investment Fund). De programma's met RVO zijn in het lopende jaar juridisch verplicht en in de jaren erna bestuurlijk gebonden. Voor sub-beleidsartikel 1.3 private sectorontwikkeling, zijn meerjarige verplichtingen aangegaan op het terrein van onder andere financiele sector ontwikkeling en duurzame productie en handel. Voor infrastructuurontwikkeling worden de regelingen DRIVE, D2B en ORIO door Invest International uitgevoerd. Tevens wordt een aantal programma's door RVO uitgevoerd, waaronder de programma's voor de combi-aanpak. RVO en Invest International gaan verplichtingen aan die in latere jaren tot uitbetaling komen. Deze programma's zijn juridisch verplicht. Verplichtingen die onder deze programma's in 2027 en verder worden aangegaan zijn bestuurlijk gebonden.

Artikel 2

De programmering onder artikel 2 bestaat uit meerjarige juridische overeenkomsten waaruit een verdeling van de uitgaven over de jaren plaatsvindt waarvoor de overeenkomst is aangegaan. Voor de sub-beleidsartikelen 2.1 Voedselzekerheid en 2.2 Water wordt een groot deel van de budgetten gealloceerd op basis van meerjarige landenstrategieën van posten. Voor zover deze kaders nog niet juridisch zijn verplicht, valt het overige deel van dit financiële meerjarige kader onder beleidsmatige verplichtingen omdat Nederland daarover bilaterale afspraken maakt als een betrouwbare en voorspelbare partner in ontwikkelingssamenwerking. Het sub-beleidsartikel 2.3 bevat verplichtingen voor multilaterale klimaatfinanciering en klimaatafspraken zoals bijdragen aan de Global Environment Facility, Green Climate Fund, UNEP en verdragscontributies in het kader van het Kyoto- en het Montreal-protocol.

Artikel 3

De programmering onder artikel 3 bestaat uit meerjarige juridische overeenkomsten. Hieruit ontstaat een verdeling van uitgaven over de jaren waarvoor de overeenkomsten zijn aangegaan. Voor artikel 3.1 zijn middelen meerjarig verplicht en bestuurlijk gereserveerd voor vaste bijdragen aan o.a. UNAIDS, UNFPA en de WHO. De beleidsmatig gereserveerde middelen hebben betrekking op de uitvoering van de Mondiale Gezondheidsstrategie 2023-2030. Voor artikel 3.2. zijn middelen verplicht voor de partnerschappen gericht op bescherming en bevordering vrouwenrechten en gendergelijkheid. De beleidsmatig gereserveerde middelen betreffen de uitvoering van het beleid op het gebied van vrouwenrechten tot en met 2027. Voor artikel 3.3 worden de middelen tot en met 2030 meerjarig verplicht voor de versterking van het maatschappelijk middenveld onder onder met name het FOCUS kader 2026-2030. Voor artikel 3.4 zijn middelen bestuurlijk verplicht voor het onderwijsprogramma KEY dat wordt uitgevoerd door RVO en is gekoppeld aan het combi-beleid. Door de opdrachtverlening aan RVO zijn alle middelen voor het programma bestuurlijk verplicht.

Artikel 4

De programmering onder artikel 4 bestaat uit meerjarige juridische overeenkomsten waaruit een verdeling van de uitgaven over de jaren plaatsvindt waarvoor de overeenkomst is aangegaan. Voor artikel 4.1 Humanitaire hulp is het grootste deel van het budget t/m 2029 meerjarig juridisch verplicht. Dit betreft onder andere de bijdragen aan VN-organisaties (WFP, UNHCR, UNRWA), CERF, UNICEF-thematische humanitaire financiering en UNOCHA. Subsidies aan de Dutch Relief Alliance en het Rode Kruis zijn t/m 2031 toegekend. Daarnaast zijn er subsidies uit hoofde van het subsidiebeleidskader «Versterking van de Humanitaire Sector 2024–2027» t/m 2027 toegekend.

Voor artikel 4.2 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking liggen de middelen meerjarig juridisch vast. Het betreft hier met name het PROSPECTS programma (2024-2027), COMPASS (t/m 2027) en programmering in de Afghanistan regio (t/m 2027). Vanaf 2028 wordt hiervoor nieuwe, meerjarige programmering voorzien welke als beleidsmatig gereserveerd is opgenomen en deels in 2027 zal worden gecommitteerd. Subsidies die zijn toegekend op het subsidiebeleidskader «Migration and Displacement 2023-2028» lopen uiterlijk tot en met 2029. De start van een nieuwe subsidiebeleidskader is vooralsnog voorzien voor 2029. Met betrekking tot artikel 4.3 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling is een deel van het programma via gedelegeerde landenprogramma's verplicht.

Het deel wat van deze gedelegeerde middelen niet juridisch is verplicht is opgenomen onder bestuurlijk gebonden. De bijdrage aan het Peace Building Fund is verplicht t/m 2031. Er zijn subsidies toegekend uit het subsidiebeleidskader «Contributing to Peaceful and Safe Societies 2024–2031» die uiterlijk in 2031 aflopen.

Artikel 5

Binnen artikel 5.1 zijn de nieuwe verplichtingen voor de middelen- en kapitaalaanvullingen vanaf 2027 als beleidsmatig gereserveerd aangegeven. Deze reserveringen zijn ter grootte van de huidige aanvullingen. De jaarlijkse bijdrage aan MOPAN (EUR 300K p/j) is bestuurlijk verplicht gezien het lidmaatschap. De kernbijdragen aan UNDP en UNICEF zijn per 2030 opgenomen als beleidsmatig gereserveerd.

De bijdragen aan UNESCO in 2026 en verder zijn verplichte bijdragen die als juridisch verplicht zijn aangemerkt binnen artikel 5.2. De uitgaven voor schuldverlichting liggen t/m 2028 grotendeels juridisch vast. De voorgenomen overige programma's zijn als beleidsmatig gereserveerd opgenomen. De steun aan Oekraine onder artikel 5.3 is toegezegd vanuit de Kamer en wordt aangemerkt als beleidsmatig gereserveerd tot het moment een verplichting daarvoor wordt aangegaan.